

Geneze nó:

To najpodstatnejší:

v genezi nó pozorujeme buddhistický a šintóický prvek:

buddh.: na záver Novoročných sviatkov (*Ošógacu*) se predvádely scénky upokojovania a vyhánění démonů. Na zpodobnění **démonů** najímaly herce opičích her *sarugaku*, takže **mnich byl ten, kdo sehrával úlohu upokojování a vyhánění démonů.**

šintó: zpodobnění dobropréjného **šintóického božstva** je základem hry *Okina*, která byla základem nóových vystoupení a dodnes se predvádí na nejoficiálnějších příležitostech.

Podrobně:

I, vypravěčství

mósó biwa

„loutna slepých mnichů-vypravěčů“ přežila až dodnes hlavně ve vypravěčské verzi Příběhu rodu Taira (*Heike monogatari*), klasického vojenského eposu z 13. století

II, dramatické útvary

66 „monomane“

dramatické kláštorne útvary za korunního prince Šótokua (po r. 600)

III, maska

GIGAKU 伎楽

pravděpodobně zavedl v Japonsku masku v scénickém vysoupení. *Gigaku* je tanec v masce, bez slov, len za sprievodu píšťal a bicích nástrojov. Korunný princ Šótokua ho uviedol a stal sa tancom buddhistických obradov vo veľkých kláštoroch. Od 13. století však *gigaku* upadá.

IV, TANEC

– důležitá súčasť divadla

1. odori (z toho ďalšie formy: *bon-o.*, *awa-o.*, *Nihon bujó*, okinawský *kumi udui*)
2. mai (*Bugaku*, *Kjó-no mai*).
3. kagura (lví tanec *šišimai*) a s ním souvisící hra *Okina*

BUGAKU

Patria k typu mai

Tvorí súčasť gagaku = tanečné skladby (bugaku) + inštrumentálne skladby *kangen*.

KAGURA

Účelom je rituálna očista (*kijome*, *harai*) a upokojovanie duchov (*činkon*). Historickým základom sú tance s jednotlivými *torimono* = rituálny objekt, ktorý sa drží v ruke – vetvička *sakaki*, *gohei*, luk, meč apod. Existovala

-palácová mikagura

-medzi ľuďom sa rozvíjali rozličné formy, napr. šiši-kagura (s ľavou hlavou šišgašira)

Škála predstavení siaha od posvätných cez zábavné až po umelecké a má po celom Japonsku rozmanité formy.

Dobroprajné tance „šišimai“ (lví tanec) sa predvádzajú hlavne pri príležitosti Novoročných sviatkov (*Ošógacu*) vo forme koledovania od domu k domu.

Rituálna šintóická kagura má v centrálnej oblasti ostrova Kjúšú svojráznu formu niekoľko dní trvajúcich epických vystúpení („Nagano Iwato kagura“) spodobňujúcich mýty zaznamenané v najstaršej kronike Kodžiki (r. 712 n. l.).

-bohyna Uzume začala nahá divoko tancovať a rozveseľovať sklúčené božstvá, ktoré sa začali baviť a smiať. Hlasy baviacich sa božstiev vyprovokovali bohyňu Slnka, aby vykukla von, čo sa to deje. Takto ju vylákali z jaskyne a zachránili svet, a tanec bohyně Uzume je rituálnym precedensom toho, že **tanec je dobrý a žiadúci aj z hľadiska náboženského**. Tento jeho prvok je markantný pri počiatkoch drámy nó, hlavne v jej archaickom kuse „Okina“ (Starec) a v nóových hrách o božstvách.

V, STŘEDOVĚKÉ SCÉNICKÉ ÚTVARY

OKINA („Stařec“)

šintóického pôvodu – postavou je dobropréjné božstvo v podobe starce zachovalo sa v nóové tradici jako archaická hra predvádaná na nejoficiálnějších príležitostech

Maska okiny má pohyblivou sanici (sl. sánku), na rozdiel od nóové masky

SANGAKU („rozmanité hry“)

původně čínská artistická vystoupení od 8. století. Těm, která měla komický charakter, se začalo říkat pozmeněným názvem **sarugaku** („opičí hry“), což byla praforma, z které se vyvinuly **kjógen** a (vážnější) **nó**. Drama nó se až do 19. století označovalo i jako „sarugaku“.

DENGAKU

piesňovo-tanečné prejavy sprevádzajúce ryžové poľnohospodárstvo

Okolo r. 1300 (koniec kamakury) vzniklo dengaku-nó, ktoré malo dramatickú zložku a predčilo aj sarugaku (chváli ho i Zeami) - ale napokon sarugaku získalo vrch a dengakunó zaniklo.

IMAJÓ

zpěvně-taneční výstupy, předváděla samostatně tanečnice-„zábavnice“ zvaná *širabjóši*

<http://www.youtube.com/watch?v=zEHjtt19URc&feature=related>

http://www.youtube.com/watch?v=su5nbBbb_-Q&feature=related

http://www.youtube.com/watch?v=jRrNj20_jok&feature=related

předváděli je tanečnice ŠIRABJÓŠI

<http://www.youtube.com/watch?v=ZdgtwTS-vIwE&feature=related>

ENNEN

predvádzali mnísi a kláštorní chovanci (čigo) v kláštore apod. Absorboval prvky všetkých možných obľúbených stredovekých foriem ako *širabjóši*, *šišimai*, a obsahovali aj slovné súboje a scény a iné **polodramatické prvky, ktoré ho spájali so sarugakunó**.

FURJÚ

termín označuje celú širokú škálu rozličných tanečno-spevných vystúpení ako bon-odori (o svátku zemrelých - *Obon* koncom léta), šiši-mai (lví tanec – hlavne o Novoročných svätých *Ošógacu*).

KUSEMAI

byla tanečně dramatická vystoupení. Kannami je aplikoval ve svých hrách a tak zůstali v nó ve formě tanečního šódanu *kuse* - např. *kuse* v *Acumorim*)